

Brit Bennett (suom. Maria Lyytinen): Äidit

[AM/31 ADMIN](#)

Äidin kaipuu, äitiyden kaipuu – RIITTA VAISMAA

Jo pari vuotta sitten suomennettu Brit Bennettin, yhdysvaltalaisen kirjallisuuden tähden ja uudeksi Toni Morrisoniksi kutsutun, toinen teos *Mikä meidät erottaa* osoitti kirjailijan erinomaiseksi tarinankertojaksi ja ihmissielun tarkkanäköiseksi kuvaajaksi. Nyt suomeksi ilmestynyt Bennettin esikoisteos *Äidit* vakuuttaa samoin avuin. Maria Lyytisen hieno suomennos näyttää taas, miten vähillä sanoilla voidaan kertoa paljon – tai jättää kertomatta.

Äidit käsittelee monipuolisesti äitiyttä ja äitien asemaa. Rankimmin se kertoo äidin kaipuusta, äidittömyydestä tai äidin hylkäämäksi tulemisesta. Keskeisintä on nuoren tytön abortti ja sen laajat vaikutukset moniin ihmisiin ja koko pienyhteisöön. Äitiyden

kaipuu on koskettavaa luettavaa. Kirjoittaapa Bennett myös nuoren miehen isyyden kaipusta.

Äitien keskeinen tapahtumapaikka on Upper Roomin seurakunta. Se muodostaa yhteisön, joka vaikuttaa kaikkien henkilöiden elämään. Seurakunnan vanhat naiset tekevät monenlaista vapaaehtoistyötä He kommentoivat elämää riemastuttavana kuorona, joka hyvinkin vertautuu antiikin kuoroihin. Bennettin ratkaisu toimii upeasti tuomalla huumoria kaikkietävän kertojan joskus synkkiinkin pohdintoihin. Äitikuoro tuo sopivaa vaihtelua koko romaanin rakenteeseen.

Äitien päähenkilöinä on kolme afroamerikkalaista nuorta. Heistä keskeisin on Nadia, jonka äiti on hiljattain tehnyt itsemurhan. Nadia ei juuri saa tukea isältään, joka on paitsi hämmentynyt myös taitamaton kommunikoimaan fiksun tyttärensä kanssa. Nadia on vihainen äidilleen mutta tuntee samalla syyllisyyttä. Äiti on monta kertaa teroittanut tyttärelleen, että lapsia ei pidä hankkia liian aikaisin. Hän itse on saanut tyttärensä 17-vuotiaana, juuri sen ikäisenä kuin Nadia on romaanin tapahtumien aikaan. Äiti korostaa opintojen merkitystä ja kokee itse jääneensä ilman koulutusta ja tyydyttävää elämää juuri lapsen saamisen tähden. Nadia ei voi olla miettimättä missä määrin hän on syyllinen äidin masennukseen ja itsetuhoon.

Nadian äidin tragedia heijastuu myös seurakuntayhteisöön. Isä Robertista lava-autoineen tulee seurakunnan yleinen kuljettaja. Lavalla on milloin hyväntekeväisyystavaroita, milloin klaffituoleja, useimmiten myös Robertin omatunto. Fiksu ja jo useampaan hyvään yliopistoon hyväksyty Nadia tulee raskaaksi. Siittäjä on seurakunnan pastorin poika Luke, jalkansa telonut urheilijalupaus, joka tienaa liian vähän ravintolatyöllä. Nadia on rakastunut Lukeen mutta on tyytymätön siihen, että poika haluaa pitää heidän suhteensa salassa. Nadian perhe ei ole riittävän hyvä pastorin perheelle.

Nadialle on itsestään selvää tehdä abortti. Hän ei halua äitinsä kohtaloa. Luke ei oikein ehdi olla selvästi eri mieltä. Rahat kalliiseen toimenpiteeseen pojan pitää kuitenkin hankkia. Niinpä hänen äitinsä hakee pankista tarvittavan 600 dollaria. Nadia saa vasta vuosien jälkeen tietää, että poika on kertonut salaisen asian vanhemmilleen.

Nadia menestyy opinnoissaan. Hän ei kokonaan unohda Pientä. Erityisesti Pientä ei unohda Luke. Nadialla on menestyviä poikaystäviä, niin mustia kuin valkoisiakin, mutta kehenkään hän ei osaa kunnolla kiintyä. Hän lähes unohtaa isänsä kulkiessaan harjoitteluissa ja opinnoissa eri puolilla maailmaa, lähinnä Euroopassa.

Kolmas nuori on hiljainen ja hillitty seurakuntanuori Aubrey, joka asuu isonsisarensa ja tämän naiskumppanin kanssa ja on aktiivinen seurakunnan lapsityössä. Nadia ja Aubrey ystävästyvät. Hiljalleen selviää, miksi Aubrey asuu sisarensa kanssa, ei äitinsä. Aubreyn äitisuhde on monimutkainen. Isästään Aubrey tai hänen sisarensa eivät tiedä. Äidin miesystävät vaihtuvat tiuhaan, ja elämä on sekavaa ja epävarmaa. Hiljalleen käy ilmi, että äidin viimeisin kumppani on hyväksikäyttänyt Aubreytä. Vaikka äiti tietää asian, hän valitsee miehen ja samalla hylkää lapsensa. Tämä on Aubreyn elämän vaikein asia. Kun Nadian isä sairastuu, tytär palaa vuosien jälkeen kotiinsa huolehtimaan isästä. Nadia on pitänyt opiskelunsa aikana yhteyttä Aubreyhyn. Yllätyksenä Nadialle kuitenkin tulee, että Lukesta ja Aubreystä on tullut pari. Aubrey ei ole tulla raskaaksi, ja samalla Nadian ja Luken välillä alkaa vanha suola janottaa. Kun raskaus lopulta onnistuu, Aubreyn ja Luken suhde on koetteilla; Aubrey saa tietää, että Luke tapaa myös Nadiaa.

Vaikka *Äidit* ajoittuu jota kuinkin nykyaikaan, sen keskeisen teeman, nuoren tytön abortin, käsittely tuntuu suomalaisesta lukijasta vanhanaikaiselta. Abortti on suuri salaisuus, jopa häpeä. Sen paljastuminen vaikuttaisi monien elämään. Abortin kyllä saa, mutta se maksaa nuorelle lukiolaiselle hirvittävän suuren summan. Rahan saamiseksi poikaystävä on pakko kertoa vanhemmilleen, joista myös tulee salaisuuden osallisia. Lopulta abortin paljastuminen ja siihen liittyvät asiat vielä vuosikymmenen jälkeen tekevät pahaa jälkeä koko yhteisössä.

Bennett kuvaa, miten nuorena tehdyt valinnat vaikuttavat nuorten koko elämään. Nähtäväksi jää, minne kunkin tie vie ja kuinka pitkä on dramaattisten valintojen laahus. Vaikka aborttikysymys tuntuu vanhanaikaiselta, eihän meidän tarvitse kuin katsoa uutiset, niin näemme, että asia on USA:ssa polttavan ajankohtainen, arkipäiväinen ja poliittinen. Oikeus aborttiin on noin vuosi sitten poistettu perustuslaista. Monet osavaltiot ovat kieltämässä abortin, vaikka raskauden seurauksena lapsi tai äiti tai molemmat olisivat hengenvaarassa. Ei ole selvää, että nainen tai tyttö saa päättää itse kehostaan. Olemme tottuneet, että abortin ja siihen liittyvät terveydenhuollon palvelut saa lähes ilmaiseksi.

Suomalaisittain tuntuu jopa melodramaattiselta, miten salaisuus abortista paljastuessaan hajottaa Upper Roomin seurakunnan. Pahinta on se, että pastori ja tämän ankara ja hyveellisenä pidetty vaimo ovat tienneet asiasta ja jopa olleet osallisia. Vielä salaisuuden pitäminen olisi voitu antaa anteeksi, mutta se, että pastorin perhe on rahoittanut Nadian abortin, on koko yhteisölle liikaa. Tarpeellisen kevennyksen tuo

äitien kuoro, jonka jäsenet ovat jo vanhentuneet ja etsineet hyväntekeväisyyden kohteita kukin lähipiiristään.

Äidit ilmestyi USA:ssa 2016. Se on Brit Bennettin (s. 1990) esikoisteos. *Äidit* sijoittuu samalle paikkakunnalle Kaliforniaan, missä kirjailija itsekin on syntynyt ja asunut. Päähenkilö opiskelee samoissa yliopistoissa kuin kirjailijakin.

Brit Bennett: *Äidit* (The Mothers). Suom. Maria Lyytinen. Tammi 2023. 295 s.

Riitta Vaismaa on kirjallisuuskriitikko